

Lithuanian

Guide to the Equal Status Acts 2000–2008

Jūsų **LYGIŲ TEISIŲ** paaiškinimas

Apie 2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymus

2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymai

Šioje knygelėje išdėstytos pagrindinės 2000-iais metais priimto Lygių galimybių įstatymo dalys. Įstatymą neseniai papildė 2004-ųjų metų Lygybės įstatymas, 2005-ųjų metų Negalios įstatymas ir 2008-ųjų metų Civilinės teisės (įvairių nuostatų) įstatymas. Kartu jie žinomi kaip 2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymai.

Šiuos teisės aktus galima įsigyti Airijos Vyriausybės leidykloje adresu Molesworth Street, Dublin 2 Tel. (01) 647 6000 arba interneto svetainėje www.oireachtas.ie

Su įstatymų turiniu taip pat galima susipažinti svetainėje www.equality.ie

2000-ųjų metų Lygių galimybių įstatymu ir 2004-ųjų metų Lygybės įstatymu siekiama įgyvendinti ES Direktyvą dėl Rasės.¹

2000-ųjų metų Lygių galimybių įstatymu, 2004-ųjų metų Lygybės įstatymu ir 2008-ųjų metų Civilinės teisės (įvairių nuostatų) įstatymu siekiama įgyvendinti direktyvą dėl vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybių naudotis prekėmis bei paslaugomis.²

Ši direktyva draudžia diskriminaciją dėl rasės, etninės kilmės arba lyties ir turi viršenybę prieš Airijos įstatymus.

2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymus dėl rasės, keliaujančių bendruomenių ir rasės reikia skaityti bei aiškinti atsižvelgiant į šias direktyvas.

*Ši knygelė yra tik informacinio pobūdžio.
Tai nėra teisės aktas.*

¹ 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo sąlygų taikymo principą asmenims nepaisant jų rasės arba etninės kilmės.

² 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2000/113/EB, įgyvendinti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybių naudotis prekėmis bei paslaugomis.

Turinys

1.	Įvadas	4
1.1	Taikymo sritis	4
1.2	Patalpos, kuriose galima pardavinėti alkoholinius gėrimus	4
1.3	Motyvai	5
1.4	Išimtys	7
1.5	Diskriminacija	8
1.6	Seksualinis priekabiavimas ir priekabiavimas	9
1.7	Pozityvūs veiksmai	11
1.8	Persekiojimas	11
1.9	Netiesioginė atsakomybė	11
1.10	Reklama	12
2.	Prekės ir paslaugos	13
2.1	Kas draudžiama?	13
2.2	Kas yra paslauga?	13
2.3	Visuomeninės paslaugos	14
2.4	Leidžiamas kitoks elgesys	14
3.	Būstas	17
3.1	Kas draudžiama?	17
3.2	Šie įstatymai tam tikromis aplinkybėmis leidžia elgtis kitaip	17
4.	Mokymo įstaigos	19
4.1	Kas draudžiama?	19
4.2	Šie įstatymai tam tikromis aplinkybėmis leidžia elgtis kitaip	19

5.	Diskriminaciniai klubai	22
5.1	Kas yra diskriminacinis klubas?	22
5.2	Kas leidžiama?	22
5.3	Įstatymo vykdymas: diskriminaciniai klubai	23
6.	Bendrosios išimtys	25
6.1	Įstatymu numatyta išimtis	25
6.2	Kai kurie kitų šalių piliečiai	25
6.3	Nusikalstamo ar tvarką pažeidžiančio elgesio grėsmė	25
6.4	Kitos išimtys	26
7.	Skundo pateikimas	27
7.1	Pirmoji pakopa: raštiškas pranešimas	27
7.2	Antroji pakopa: skundo pateikimas	28
7.3	Trečioji pakopa: Lygybės Tribunole	28
Priedas A		31
A.1	Lygybės institucija	31
A.2	Informacija ir pagalba	31
A.3	Teisinė pagalba	31
A.4	Informacija apie lygybę	32
Priedas B		33
B.1	Naudingi valstybinių institucijų adresai	33

1. Įvadas

2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymai skatina lygybę;

- draudžia tam tikrų rūšių diskriminaciją (su keliomis išimtimis) dėl devynių motyvų;
- draudžia seksualinį priekabiavimą ir priekabiavimą;
- draudžia persekiojimą;
- reikalauja tinkamo žmonių su negalia apgyvendinimo;
- leidžia taikyti platų pozityviųjų priemonių spektrą.

1.1 Taikymo sritis

Įstatymai taikomi žmonėms, kurie:

- perka ir parduoda įvairias prekes;
- naudojami arba teikia įvairias paslaugas;
- įsigyja arba perleidžia gyvenamąjį būstą;
- lanko arba vadovauja švietimo įstaigoms.

Yra atskiros nuostatos dėl diskriminacinių klubų.

1.2 Patalpos, kuriose galima pardavinėti alkoholinius gėrimus

Skundai dėl diskriminacijos, susiję su patalpomis, kuriose galima pardavinėti alkoholinius gėrimus, dabar nagrinėjami Apygardos teismuose. Svarbiausios su tuo susijusios nuostatos yra išdėstytos 2003-ųjų metų Apsinuodijimo alkoholiu įstatyme.

1.3 Motyvai

2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymai draudžia diskriminaciją dėl šių devynių motyvų:

- **Dėl lyties:** vyro, moters arba transseksualaus³ asmens;
- **Dėl šeimyninės padėties:** vienišų, susituokusių, gyvenančių atskirai, išsiskyrusių ar našlių;
- **Dėl šeimos statuso:** nėščiųjų, jaunesnių nei 18 metų amžiaus asmenų tėvų, kartu gyvenančių globėjų arba neįgalių asmenų tėvų;
- **Dėl seksualinės orientacijos:** gėjų, lesbiečių, biseksualų ar heteroseksualų;
- **Dėl religijos:** kitokio religinio tikėjimo, kilmės, pasaulėžiūros arba nesant jokios religijos ar pasaulėžiūros;
- **Dėl amžiaus:** taikoma tik vyresniems nei 18 metų amžiaus asmenims, išskyrus automobilių draudimo nuostatą dėl jaunesnių nei 18 metų amžiaus vairuotojo pažymėjimus turinčių vairuotojų;
- **Dėl rasės:** tam tikros rasės, odos spalvos, pilietybės ar etninės kilmės;
- **Dėl priklausymo keliaujančiųjų bendruomenei:** asmenų, kurie paprastai vadinami keliaujančiaisiais, kuriuos ir

³ *Europos Teisingumo Teismas byloje P prieš S ir Cornwallio grafystės teismas išaiškino, kad diskriminacija prieš transseksualus yra diskriminacija dėl lyties.*

keliaujantieji, ir kiti žmonės laiko žmonėmis su bendra praeitimi, kultūra ir tradicijomis, kurios Airijos saloje istoriškai laikomos klajokliniu gyvenimo būdu;

- **Dėl negalios:** apibrėžiant plačiąja prasme apima žmones su fizine, protine, mokymosi, pažinimo ar emocine negalia bei sergančiuosius įvairiomis ligomis.

Negalia reiškia:

- (a) visišką ar dalinį asmens fizinių ar protinių funkcijų nebuvimą, įskaitant kūno dalies nebuvimą;
- (b) chroninius susirgimus ir ligas sukeliančių arba galinčių sukelti organizmų buvimą kūne;
- (c) kūno dalies disfunkciją, neišsivystymą arba defektą;
- (d) būklę arba disfunkciją, dėl kurios asmuo mokosi kitaip negu žmonės be tokios būklės arba disfunkcijos;
- (e) arba būklę, susirgimą ar ligą, paveikiančią asmens mąstymo procesus, realybės suvokimą, emocijas arba vertinimą, dėl kurio pasireiškia keistas elgesys.

Negalia: tinkamas apgyvendinimas

Jie privalo daryti viską, kas tik įmanoma, kad patenkintų asmens su negalia poreikius:

- asmenys, parduodantys prekes ar teikiantys paslaugas;
- asmenys, parduodantys, išnuomojantys arba suteikiantys būstą;
- švietimo įstaigos;
- klubai. Tai reiškia, sudaryti ypatingas sąlygas arba įrengti specialias priemones tais atvejais, kai be jų būtų neįmanoma arba nepelnytai sunku naudotis prekėmis, paslaugomis, gyvenamuoju būstu ir t.t.

Tačiau jie neprivalo įrengti specialių priemonių ar sudaryti ypatingų sąlygų, jei tai kainuoja daugiau nei taip vadinama nominali vertė. Nominalios vertės dydis priklauso nuo aplinkybių, pavyzdžiui, konkrečios institucijos dydžio ir išteklių. Jei valstybė suteikia paskolas ar paramą, kad būtų sudarytos specialios sąlygos ar įrengtos specialios priemonės, paslaugų tiekėjai ir pan. gali jausti pareigą gauti šias paskolas.

1.4 Išimtys

Lygių galimybių įstatymai išdėsto tam tikras diskriminavimo formas, kurios yra draudžiamos įstatymu. Jie neapsaugo nuo visų galimų diskriminavimo formų, galinčių pasireikšti tiekiant prekes, statant įrengimus, teikiant paslaugas arba dėl kitų motyvų nei aukščiau išvardinti devyni.

Įstatymai nurodo kelias svarbias išimtis. Plačiausia bendroji išimtis – tai, kas Oireachtas įstatymu ar ES teisės aktais įgaliota, yra leidžiama. Taip pat valstybinės valdžios institucijos yra atleistos nuo šio įstatymo vykdymo dėl tautybės kai kurių ne Airijos Respublikos piliečių atžvilgiu (žr. 2004-ųjų metų Lygybės įstatymo 52-ąją skyrių, pakeičiantį Lygių galimybių įstatymų 14-ąją skyrių). Šias išimtis reikia skaityti atsargiai; negalima leisti, kad bendra nuostata drausti diskriminaciją būtų pernelyg varžoma.

Taip pat yra konkrečių tam tikrose srityse taikomų išimčių. Jos išdėstytos žemiau atitinkamuose skyriuose.

1.5 Diskriminacija

Lygių galimybių įstatymai negali apimti visų pasitaikančių diskriminacijos formų. Šiuose įstatymuose terminas „diskriminacija“ turi konkrečią reikšmę ir apima įvairias diskriminacijos rūšis, tarp jų tiesioginę diskriminaciją, netiesioginę diskriminaciją, diskriminaciją primetant kaltę ir diskriminaciją pagal asociacijas.

- **Tiesioginė diskriminacija** apibrėžiama kaip mažiau palankių sąlygų taikymas vienam asmeniui nei yra, buvo ar būtų taikoma kitiems panašioje situacijoje dėl kurio nors vieno iš šių devynių motyvų, kurie
 - egzistuoja;
 - egzistavo;
 - gali egzistuoti ateityje
 - arba yra primetami tam asmeniui.
- **Netiesioginė diskriminacija** vyksta kai siekiama sudaryti arba sudaromos mažiau palankios sąlygos. Tai atsitinka, kai, pavyzdžiui, yra atsisakoma suteikti paslaugas ne atvirai dėl kurios nors diskriminacinės priežasties, bet dėl sunkiai patenkinamų nuostatų, praktikos ar reikalavimų.

Jei dėl nuostatos, praktikos ar reikalavimų žmonės, kuriems taikomas vienas iš įstatymuose numatytų motyvų, atsiduria prastesnėje padėtyje, tada paslaugos teikėjas juos netiesiogiai diskriminuoja. Jei paslaugos teikėjas įrodo, kad tokią nuostatą objektyviai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis, tada tokia nuostata gali nebūti netiesiogiai diskriminuojanti.

- **Diskriminacija pagal asociacijas** vyksta, kai asmeniui, asocijuojamam su kitu asmeniu (kuriam gali būti taikomi diskriminacijos motyvai) dėl šios asociacijos sudaromos mažiau palankios sąlygos.

1.6 Seksualinis priekabiavimas ir priekabiavimas

Seksualinis priekabiavimas ir priekabiavimas tiekiant prekes, teikiant paslaugas, aprūpinant gyvenamuoju būstu ir švietimo įstaigose yra draudžiamas.

Asmuo (priekabiautojas) negali priekabiauti arba seksualiai priekabiauti prie kito asmens (nukentėjusiojo) šiomis aplinkybėmis:

- (a) nukentėjusysis naudojasi prekėmis arba paslaugomis, kurias teikia priekabiautojas;
- (b) nukentėjusysis įsigyja arba pasiūlo įsigyti gyvenamąjį būstą arba su tuo susijusias paslaugas iš priekabiautojo;
- (c) nukentėjusysis yra studentas, arba padavė pareiškimą stoti, arba siekia gauti švietimo įstaigos siūlomas paslaugas, kurioje priekabiautojas užima aukštas pareigas.

Kas yra priekabiavimas ir seksualinis priekabiavimas?

Priekabiavimas yra bet kuri nepageidaujamo elgesio forma, susijusi su bet kuriuo diskriminaciniu motyvu.

Seksualinis priekabiavimas yra bet kuri nepageidaujama žodinio, nežodinio ar fizinio seksualinio pobūdžio elgesio forma.

Abiem atvejais – tai elgesys, kuriuo siekiama pakenkti žmogaus orumui ir sukurti bauginančią, priešišką, žeminančią ar užgaulią

aplinką. Abiem atvejais nepageidautiną elgesį gali sudaryti veiksmai, reikalavimai, ištarti žodžiai, judesiai arba parašytų žodžių, piešinių ar kitokios medžiagos gamyba, eksponavimas ar platinimas.

Kai asmuo atmeta tokį elgesį ar paklūsta seksualiniam ar kitokiam priekabiavimui, toks kito asmens elgesys negali būti pagrindu priimant sprendimą, turintį įtakos tam asmeniui.

Kas yra atsakingasis asmuo?

Asmuo, atsakingas už be kurios įstaigos veiklą, kuri yra švietimo įstaiga, arba vieta, kurioje visuomenei teikiamos prekės, įrengimai arba paslaugos, arba žmogus, suteikiantis gyvenamąjį būstą, vadinamas „atsakinguoju asmeniu“. „Atsakingasis asmuo“ privalo užtikrinti, kad prie jokio ten teisę būti turinčio asmens nebūtų seksualiai ar kitaip priekabiuojama. „Atsakingasis asmuo“ yra atsakingas už seksualinį ar kitokį priekabiavimą, nebent jis arba ji ėmėsi tinkamų praktiškų priemonių tam išvengti.

1.7 Pozityvūs veiksmai

Šie įstatymai numato preferencinę tvarką arba konstruktyvias priemones, kurios bona fide skirtos:

- (a) skatinti lygias galimybes asmenims su negalia;
- (b) patenkinti specialius poreikius asmenų arba tokios kategorijos asmenų, kuriems dėl tam tikrų aplinkybių gali prireikti specialių įrengimų, pasirengimo, paslaugų ar paramos.

1.8 Persekiojimas

Persekiojimas draudžiamas.

Persekiojimas vyksta, kai prekių ir paslaugų tiekėjas, arba būsto nuomotojas, arba švietimo įstaiga ar klubas imasi priešiško veiksmų, reaguodamas į:

- Lygybės Tribunalui pateiktą skundą dėl diskriminacijos;
- asmens buvimą liudininku bet kuriuose procesiniuose veiksmuose pagal 2000–2008-ųjų m. Lygių galimybių įstatymus;
- asmens pasipriešinimą teisėtomis priemonėmis prieš veiksmą, kuris yra neteisėtas pagal įstatymus.

1.9 Netiesioginė atsakomybė

Darbdaviai atsako už diskriminuojamus darbuotojo veiksmus, kol jis arba ji yra pasamdyti, nebent darbdaviai gali įrodyti, kad ėmėsi visų įmanomų priimtinių veiksmų užkirsti tokiame elgesiu kelią.

1.10 Reklama

Asmuo negali išleisti, viešinti ar sudaryti sąlygas išleisti arba viešinti skelbimą, kuris rodo ketinimą diskriminuoti arba gali būti suprastas kaip turintis tokį ketinimą.

2. Prekės ir paslaugos

2.1 Kas draudžiama?

Žmonės negali diskriminuoti (išskyrus tam tikras išimtis):

- kai jie teikia prekes ir paslaugas visuomenei (ar daliai visuomenės);
- ar prekės ir paslaugos būtų teikiamos nemokamai, ar jos būtų parduodamos, samdomos ar išnuomojamos, ar jomis būtų keičiamasi;
- ginamas paslaugos gavimas ir naudojimas.

2.2 Kas yra paslauga?

Paslauga yra bet kokia sudaryta galimybė arba pagalba, įskaitant galimybę:

- naudotis bankais, draudimu, subsidijomis, paskolomis, kreditais ar finansavimu;
- linksintis, pramogauti ar atsigavinti;
- užsiimti kultūrine veikla;
- gabenti transporto priemonėmis ar keliauti;
- naudotis klubo teikiama paslauga ar galimybe (prieinama visuomenei ar daliai visuomenės);
- naudotis profesionalia prekyba ar paslauga.

Šis sąrašas nėra pilnas. Įstatymuose pateikimas paslaugos apibūdinimas plačiąja prasme.

2.3 Visuomeninės paslaugos

Galioja Valstybės teikiamoms paslaugoms (sveikatos apsaugos valdyboms, vietos valdžios institucijoms) (išskyrus išimtis).

Pagrindinė išimtis – tai, ko reikalauja įstatymai ar ES teisė. Ši išimtis neapima aplinkybių, kai yra galimybė rinktis arba veiksmų laisvė, kaip teikti paslaugą. Yra specialios išimtys naudoti tautybės motyvą valstybinėms valdžios institucijoms sudarant sąlygas kai kurių užsienio valstybių piliečiams.

Galioja Valstybės teikiamoms paslaugoms (sveikatos apsaugos paslaugų administracijai, vietos valdžios institucijoms) (išskyrus išimtis).

2.4 Leidžiamas kitoks elgesys

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas tam tikromis aplinkybėmis.

(i) Išimtys dėl asmens lyties

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl asmens lyties:

(a) dėl kosmetikos paslaugų

Apima kosmetines, grožio ar panašias paslaugas, kur yra fizinis kontaktas (pvz., kirpyklų paslaugos).

(b) dėl privatumo / drovėjimosi priežasčių

Ten, kur dalyvaujant kitos lyties asmeniui galima pagrįstai tikėtis drovėjimosi ar privatumo pažeidimo.

(ii) Išimtis dėl religijos

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl asmens religijos:

- (a) Religinės prekės ir paslaugos

Ten, kur teikiamos prekės ir paslaugos religiniais tikslais.

(iii) Išimtis dėl amžiaus

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl asmens amžiaus:

- (a) Įvaikinimo / globos atvejais

Kai taikomi amžiaus reikalavimai asmeniui, kuris ruošiasi tapti tėviu ar globėju, kur tai priimtina dėl vaiko poreikių.

*(iv) Išimties dėl lyties, amžiaus, negalios
ir (arba) rasės arba pilietybės*

- (a) Sporto renginiuose

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl jų lyties, amžiaus, negalios ar pilietybės, teikiant ar organizuojant sporto įrengimus arba renginius, bet tik tuo atveju, jei tokie skirtumai yra pagrįstai būtini ir tinkami.

- (b) Spektaklių ir pasilinksminimų metu

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl jų lyties, amžiaus, negalios arba rasinės kilmės dramos spektaklių ar kitų pramogų metu, bet tik tuo atveju, jei tokie skirtumai reikalingi dėl autentiškumo, estetikos, tradicijos ir papročių.

(v) Išimties dėl visų motyvų

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl bet kurio motyvo šiais atvejais.

(a) Draudimo

Apima periodines įmokas, pensijas, draudimo polisus ir kitus reikalus, susijusius su rizikos vertinimu, bet tik jei tokia skirtumai yra pagrįsti draudimo ar statistiniais duomenimis arba kitais aktualiais garantijų ar prekybiniais faktoriais, bei priimtini, atsižvelgiant į duomenis ir kitus susijusius faktorius.

(b) Testamentų / dovanojimo atvejais

Apima testamentu arba dovanojant perduodamas gėrybes.

(c) Skatinant ypatingus interesus

Apima paslaugas, teikiamas su bona fide tikslu ir bona fide būdu skatinti ypatingus tam tikrai kategorijai priklausančių asmenų interesus, bet tik tiek, kiek tos skirtingos sąlygos yra pagrįstai būtinos.

(d) Dėl ypatingų poreikių

Kur prekės ir paslaugos teikiamos pagrįstai manant, kad jos tenkins tik tam tikrų žmonių reikmes.

3. Būstas

3.1 Kas draudžiama?

Bendroji taisyklė teigia, kad negali būti jokios diskriminacijos dėl nurodytų motyvų šiais atvejais:

- perleidžiant bet kokią nekilnojamąją turtą;
- nutraukiant nuomos sutartį;
- suteikiant būstą arba bet kokias su apgyvendinimu susijusias paslaugas ir patogumus;
- nutraukiant teikti apgyvendinimo paslaugą.

Patalpos ar būstas turi būti prieinamas plačiajai visuomenei arba daliai visuomenės.

3.2 Šie įstatymai leidžia skirtingai elgtis tam tikromis aplinkybėmis

(i) *Išimtys dėl visų motyvų*

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl bet kurio diskriminacinio motyvo šiais atvejais.

(a) Testamentų / dovanojimo atvejais

Apima testamentu arba dovanojant perduodamą turtą.

(b) Žmogaus namuose

Apima gyvenamojo ploto suteikimą dalinai savo paties namuose (o ne atskirą ar savarankišką būsto dalį), kur būsto suteikimas liečia to žmogaus asmeninį ar jo šeimos gyvenimą, arba gyvenimą be kurio kito tuose namuose gyvenančio žmogaus.

(c) Kai skirta naudotis tam tikros kategorijos asmenims

Tai apima patalpų / būsto rezervavimą:

- religiniams tikslams;
- pabėgėliams;
- slaugos namams;
- senelių namams;
- žmonių su negalia namams;
- kaip bendrabutis benamiams / panašiais tikslais.

(ii) Išimtis dėl lyties

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl asmens lyties šiais atvejais.

(a) dėl privatumo / drovėjimosi priežasčių

Tai apima atvejus, kai dalyvaujant kitos lyties asmeniui galima pagrįstai tikėtis drovėjimosi ar privatumo pažeidimo.

(iii) Išimties kai kurioms grupėms

Šie įstatymai leidžia būstu aprūpinančioms organizacijoms taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl aprūpinimo gyvenamuoju plotu priklausomai nuo:

- šeimos dydžio;
- šeimos statuso;
- šeimyninės padėties;
- negalios;
- amžiaus;
- priklausymo keliaujančiųjų bendruomenei.

Ministras gali taikyti skirtingas sąlygas dėl šių priežasčių, o taip pat atsižvelgdamas į asmens lytį ir pilietybę.

4. Švietimo įstaigos

Švietimo įstaigoms priklauso ikimokyklinės įstaigos, pradinės ar pagrindinės mokyklos, tęsiantys nutrauktą mokslą ar toliau besimokantys suaugę asmenys, universitetai ar kitos trečiojo lygio ar aukštojo mokslo institucijos. Tai liečia valstybines ir privačias švietimo įstaigas.

4.1 Kas draudžiama?

Švietimo įstaiga negali diskriminuoti dėl:

- priėmimo ar priėmimo sąlygų ir reikalavimų;
- besimokančiojo galimybės pasirinkti bet kurią studijų kursą, naudotis visomis priemonėmis ar gauti paramą;
- bet kurios kitos sąlygos ar dalyvavimo paskaitoje reikalavimo;
- besimokančiojo išmetimo ar kurios kitos sankcijos.

4.2 Šie įstatymai leidžia skirtingai elgtis tam tikromis aplinkybėmis

(i) *Išimtis dėl lyties*

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms atsižvelgiant į asmens lytį:

(a) Vienos lyties mokyklose

Pradinės ir vidurinės mokyklos gali būti skirtos tik vienos lyties vaikams.

(ii) *Išimties dėl religijos ir asmens lyties*

Šie įstatymai leidžia taikyti skirtingas sąlygas žmonėms atsižvelgiant į asmens lytį ir religiją:

(a) Dėl religinio mokymo

Institucijos, įkurtos rengti tam tikros religijos dvasininkus, gali priimti tik vienos lyties ar religinio tikėjimo asmenis.

(iii) Kitos išimtyys

(a) Dėl mokyklos etoso

Šie įstatymai leidžia pradinėms ir bendrojo lavinimo mokykloms, kurių tikslas mokyti tam tikroje aplinkoje, propaguojančioje kai kurias religines vertybes, priimant teikiant pirmenybę tam religinio tikėjimo asmenims prieš kitus. Pradinės ir bendrojo lavinimo mokyklos gali atsisakyti priimti studentą, kuris yra kito tikėjimo, jeigu įrodoma, kad atsisakymas yra būtinas, siekiant išlaikyti mokyklos etosą.

(b) Dėl subrendusių studentų

Šie įstatymai leidžia universitetams ir kitoms trečiojo lygio ar suaugusiųjų švietimo institucijoms taikyti skirtingas sąlygas, skirstant vietas subrendusio amžiaus studentams.

(c) Dėl stipendijų

Šie įstatymai leidžia universitetams ir kitoms trečiojo lygio ar suaugusiųjų švietimo institucijoms teikti paramą atskirų kategorijų asmenims (negrąžinamomis paskolomis, stipendijomis ar kitokiais apdovanojimais), bet tik tuo atveju, jei ją galima pateisinti istorinėmis aplinkybėmis ar tradicijomis.

(d) Dėl keitimosi studentais

Šie įstatymai leidžia universitetams ir kitoms trečiojo lygio ar suaugusiųjų švietimo institucijoms skirstyti vietas studentų mainams.

(e) Dėl pašalpų, mokesčių ir vietų skirstymo

Šie įstatymai leidžia suaugusiųjų švietimo institucijoms, kuriose tęsiamas nutrauktas mokymasis ar toliau studijuojama, universitetams ar kitoms trečiojo lygio švietimo institucijoms taikyti kitokias sąlygas ne Europos Sąjungos valstybių narių piliečiams, nei ES piliečiams, dėl stojamojo ar studijų mokesčio ir vietų skyrimo. Šie įstatymai leidžia Švietimo ir mokslo ministrui reikalauti, kad negražinamosios paskolos būtų skiriamos tik ES valstybių narių piliečiams arba reikalauti, kad tokiems piliečiams būtų taikomos skirtingos negražinamųjų paskolų sąlygos.

(f) Dėl sporto įrengimų ir renginių

Šie įstatymai leidžia mokslo ir studijų įstaigoms taikyti skirtingas sąlygas žmonėms dėl jų asmens lyties, amžiaus ar negalios, leidžiant organizuoti sportinius renginius ar sporto įrengimus, bet tik tuo atveju, jei tokie skirtumai pateisinami dėl tokių įrengimų ir renginių pobūdžio.

(g) Negalia: pagrindinės srovės prezumpcija

Šie įstatymai leidžia mokslo ir studijų įstaigoms taikyti skirtingas sąlygas neįgaliems studentams (neskaitant specialių priemonių įrengimo, nevirsžijančių nominalios vertės), bet tik tuo atveju, kai dėl tokios negalios tampa neįmanoma teikti švietimo paslaugų kitiems studentams arba jų teikimui daroma rimta žala.

5. Diskriminaciniai klubai

Specialiosios nuostatos dėl klubų yra taikomos organizacijoms, kurios kreipėsi dėl ar turi registracijos sertifikatą, išduotą pagal 1904–1999-ųjų metų Klubų registravimo įstatymus. Šis sertifikatas leidžia klubams parduoti alkoholį nariams ir kai kuriems kitiems lankytojams. Priešingai, nei dėl nuostatų dėl prekių ir paslaugų, 2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymai tiesiogiai nedraudžia diskriminuoti.

5.1 Kas yra diskriminacinis klubas?

Apskritai, klubas bus laikomas diskriminaciniu klubu bet kurioje iš šių situacijų.

- (a) Klubas yra diskriminacinis, jei jis turi taisyklę, bendrą nuostatą ar praktiką, išskiriančią (diskriminuojančią) narį ar kandidatą.
- (b) Klubas bus laikomas diskriminaciniu, jei jo valdyme dalyvaujantis asmuo diskriminuoja narį ar kandidatą klubo reikalų atžvilgiu. Į sąvoką įeina: klausimai dėl priėmimo, narystės sąlygos, narystės nutraukimas ir specialiųjų priemonių įrengimas neįgaliems nariams (taikoma išimtis dėl nominaliosios vertės).

5.2 Kas leidžiama?

Klubas nelaikomas diskriminaciniu, nei vienoje iš šių situacijų.

- (a) Pagrindinis klubo tikslas yra aptarnauti tam tikros lyties, šeimyninės padėties, šeimos statuso, seksualinės orientacijos, religinio tikėjimo arba be jokio religinio tikėjimo, amžiaus, su negalia, pilietybės, etninės kilmės arba keliaujančiųjų bendruomenės narių poreikius.

- (b) Jis apriboja lengvatas ir privilegijas tam tikro amžiaus ar lyties asmenims, kai tuo pat metu asmenims, nepriklausantiems šiai kategorijai gauti tokių lengvatų ar privilegijų yra neįmanoma. Klubai turi pasirengti, siūlyti tą pačią ar pagrįstai lygiavertę lengvatą ar privilegiją tai kategorijai nepriklausantiems nariams.
- (c) Jis turi kelias narystės rūšis, o jų prieinamumas nėra pagrįstas diskriminaciniais motyvais.
- (d) Jis siekia panaikinti diskriminaciją, siūlydamas tam tikrus mokesčių tarifus ar susitarimus dėl narystės tam tikros lyties asmenims, rezervuodamas vietas administracijos valdyboje ir pan., arba imasi kitų priemonių, kurių pagrindinis tikslas yra siekti, kad tam tikros kategorijos asmenys turėtų lygesnes galimybes dalyvauti klubo reikaluose.
- (e) Jis sudaro pagrįstai būtinas ypatingas sąlygas tam tikros lyties, amžiaus, negalios, pilietybės ar tautinės kilmės asmenims, naudotis sporto įrengimais ar dalyvauti sportiniuose renginiuose.

5.3 Įstatymo vykdymas: diskriminaciniai klubai

Kiekvienas asmuo, įskaitant Lygybės Tarnybą, gali kreiptis į apygardos teismą su pareiškimu, kad klubas yra diskriminuojantis. Jei nustatoma, kad tai iš tikrųjų yra diskriminuojantis klubas ir jei tai yra pirmasis skundas prieš šį klubą, apygardos teismas gali laikinai sustabdyti klubo sertifikato prekiauti alkoholiu galiojimą iki 30 dienų. Tokio laikino sustabdymo rezultatas – klubas negali pardavinėti alkoholinių gėrimų. Kol galioja antras ir paskesni nutarimai, kad klubas yra diskriminacinis, registracijos sertifikatas nesuteikiamas ir nepratęsiamas.

Toks sprendimas neturėtų statyti klubo darbuotojų į nepalankią padėtį. Įstatymas numato teisę apskųsti sprendimą apskrities teismui, ir klubas gali kreiptis į apygardos teismą su nustatymo ar jis tebėra diskriminacinis klubas. Apygardos teisme pateikti ieškiniai gali turėti išlaidų.

6. Bendrosios išimtys

Įstatymai nurodo kelias svarbias išimtis.

Šias išimtis reikia skaityti atsargiai; negalima leisti, kad bendra nuostata drausti diskriminaciją būtų pernelyg varžoma.

6.1 Įstatymu numatyta išimtis

Bendroji išimtis teigia, kad niekas, kas numatyta įstatymuose, nedraus jokių veiksmų, kurių reikalauja:

- (a) įstatymu grindžiama nuostata, teismo sprendimas;
- (b) bet kuris ES priimtas veiksmas ar priemonė;
- (c) tos tarptautinės sutartys, kurios taip įpareigoja Airijos Respubliką.

Tai taikoma tik privalomiems veiksams. Ten, kur įstatymas palieka veiksmų laisvę, taikytinos priešdiskriminacinės nuostatos.

6.2 Dėl kai kurių ne Airijos piliečių

Valstybinės institucijos gali taikyti skirtingas sąlygas kai kurių ne Airijos piliečių atžvilgiu, atsižvelgdamos į jų pilietybę, jei yra ne Airijos Respublikoje arba yra joje neteisėtai (pagal 2004-ųjų metų Imigracijos įstatymą), arba pagal galiojančias nuostatas arba sąlygas, kurie kyla dėl jo ar jos įvažiavimo į arba gyvenimo Airijos Respublikoje.

6.3 Nusikalstamo ar tvarką pažeidžiančio elgesio grėsmė

Prekių arba paslaugų teikėjas, arba asmuo, suteikiantis būstą ar su tuo susijusias paslaugas, gali atsakyti suteikti paslaugą arba būstą

asmeniui, jei patikimas asmuo, pažįstantis teikėją ir turėjęs su juo reikalų, sudaro įspūdį, kad paslaugos arba būsto suteikimas tokiam klientui sukels rimtą kriminalinio ar tvarką pažeidžiančio elgesio grėsmę, suniokos turtą paslaugų teikimo ar būsto vietoje arba aplinkui esančioje erdvėje.

6.4 Kitos Išimtys

- (a) Skirtingų sąlygų sudarymas asmeniui nereiškia diskriminacijos ten, kur jam sudaromos tokios sąlygos vien tik siekiant priimti nešališką sprendimą susijusį su ligos diagnostika arba gydymu.
- (b) Skirtingų sąlygų sudarymas asmeniui nereiškia diskriminacijos, jei tas asmuo:
 - negali sudaryti galiojančio kontrakto arba
 - negali pateikti savo informuoto sutikimo, ir dėl tos priežasties tokių sąlygų sudarymas yra protingas.

7. Skundo pateikimas

Lygybės Tribunolas, apygardos teismas ir apskrities teismas – visi jie vaidina skirtingus vaidmenis skundų pagal 2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymus atžvilgiu. Su diskriminaciniais klubais susiję skundai nagrinėjami apygardos teismuose. Visi kiti skundai pagal 2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymus yra sprendžiami Lygybės Tribunole – administracinėje-procesinėje institucijoje, įkurtoje nagrinėti, klausyti ir spręsti skundus pagal Lygių galimybių įstatymus.

7.1 Pirmoji pakopa: raštiškas pranešimas

Kiekvienas norintis pateikti skundą dėl diskriminacijos privalo pranešti asmeniui, prieš kurį teikiamas skundas, raštu per du mėnesius nuo paskutinio diskriminacinio įvykio. Toks raštiškas pranešimas pateikiamas užpildžius ES.1 blanką (atsakymui pridedamas blankas ES.2) (jį galima gauti Lygybės Tribunole, adresu 3 Clonmel Street, Dublin 2. Telefonu (01) 477 4100 arba www.equalitytribunal.ie). Šiame pranešime turi būti nurodytas skundo pobūdis ir ketinimas teisine tvarka siekti žalos atlyginimo. Skundo pateikėjas, pageidaujantis gauti informacijos, privalo jos prašyti raštišku pranešimu. Lygybės Tribunolo direktorius gali daryti išvadas iš reikalaujamos informacijos nepateikimo raštišku pranešimu. Jeigu raštiškas pranešimas neišsiunčiamas, toliau kelti reikalavimo negalima.

Patariama išsaugoti pašto skyriaus išduotą siuntimo kvitą ir raštiško pranešimo kopiją.

Žmonės, turintys protinių ar psichologinių sunkumų

Vienas iš tėvų, globėjas arba asmuo, pakeičiantis vieną iš tėvų, gali būti skundo pateikėjas, jei tas asmuo dėl protinės ar psichologinės negalios negali efektyviai reikalauti patenkinti skundą.

7.2 Antroji pakopa: skundo pateikimas

Jei nesulaukiama atsakymo 1 mėnesio laikotarpyje arba atsakymas netenkina, skundas turi būti perduotas Lygybės Tribunalui per 6 mėnesius nuo diskriminacijos įvykio.

Toks raštiškas pranešimas pateikiamas užpildžius blanką ES.3 (jį galima gauti Lygybės Tribunole, adresu 3 Clonmel Street, Dublin 2. Telefonu (01) 477 4100 arba www.equalitytribunal.ie) ir įteikiant skundo blanką Lygybės Tribunalui.

Lygybės Tribunolo direktorius dėl priimtinių priežasčių gali:

- (a) pratęsti raštiško padavimo terminą nuo dviejų iki keturių mėnesių;
- (b) pratęsti 6 mėnesių terminą iki 12 mėnesių.

(Susiklosčius išimtinėms aplinkybėms, direktorius gali panaikinti kai kuriuos arba visus reikalavimus raštiškam pranešimui.)

7.3 Trečioji pakopa: Lygybės Tribunalas

Tarpininkavimas

Lygybės Tribunolo direktorius bet kuriuo metu, abiem šalims sutikus, gali skirti tarpininką. Jei tarpininkavimo metu pasiekiamas susitarimas tarp abiejų šalių, susitarimo sąlygos teisiškai galioja.

Tyrimas

Jeigu tarpininkavimo metu byla neišsprendžiama arba tarpininkavimas sužlunga, skundas tiriamas toliau. Lygybės Tribunolo direktorius skiria Lygybės Tribunolo pareigūną, kuris tiria, išklauso ir priima sprendimą dėl pateikto skundo. Tyrimas vyksta be pašalinių asmenų. Lygybės Tribunolo pareigūno priimtas nustatymas teisiškai galioja.

Atstovavimas ir išlaidos

Skundo pateikėjas gali atstovauti pats save arba gali būti atstovaujamas teisininko, profsąjungos, bendruomenės grupės arba kito atstovo. Apskritai, išlaidos nėra priteisiamos. Kelionės ir kitos išlaidos (išskyrus atstovo išlaidas) gali būti priteisiamos, jeigu asmuo daro kliūčių ir trukdo tyrimui arba apeliaciniam skundai.

Teisminės priemonės

Jeigu priimamas sprendimas skundo pateikėjo naudai, gali būti skiriama kompensacija iš viso iki 6 350 €. Lygybės pareigūnas taip pat gali nurodyti asmenims atitinkamai elgtis.

Skundo panaikinimas

Lygybės Tribunolo direktorius gali atmesti skundą, jei susidaro nuomonė, kad jos siekiama turint blogų ketinimų, arba ji yra nerimta, kelianti susierzinimą arba neapgalvota, arba liečia trivialius dalykus, arba po metų pasirodo, kad skundo pateikėjas pretenzijos nebekelia.

Apeliacinė tvarka

Visus sprendimus (įskaitant ir sprendimus dėl terminų ir skundo panaikinimo) galima apskųsti apskrities teismui ne vėliau nei per 42 dienas nuo sprendimo priėmimo dienos. Tolimesnės teisės į apeliaciją nėra, išskyrus apeliaciją Aukščiausiam Teismui dėl teisinio klausimo.

Istatymo vykdymas

Lygybės Tribunolo direktoriaus arba tarpininko sprendimas, kurio nebuvo laikomasi, gali būti priverstinai vykdomas per apskrities teismą.

Priedas A

A.1 Lygybės Tarnyba

Pagal 2000 – 2008-ųjų m. Lygių galimybių įstatymus, Lygybės Tarnyba turi plačius įgaliojimus:

- (i) kovoti su diskriminacija šių įstatymų taikymo srityse;
- (ii) skatinti lygias galimybes šių įstatymų taikymo srityse;
- (iii) teikti informaciją apie šiuos įstatymus plačiajai visuomenei;
- (iv) peržiūrėti šių įstatymų veikimą ir teikti tinkamas rekomendacijas Bendruomenės, lygybės ir Gaeltachto reikalų ministrui.

A.2 Informacija ir pagalba

Lygybės Tarnyba teikia informaciją visuomenei apie 2000–2008-ųjų m. Lygių galimybių įstatymus. Ji turi nemažai pagalbinių leidinių, įskaitant įstatymus aiškinančius vadovus, bei mokomųjų vaizdo įrašų. Lygybės tarnybos viešasis informacijos centras, įkurtas adresu Roscrea Co. Tipperary, teikia informaciją įvairiais formatais.

A.3 Teisinė pagalba

Strategiškai svarbiais klausimais Lygybės Tarnyba savo nuožiūra gali teikti nemokamą juridinę pagalbą žmonėms, kurie nori pateikti skundą pagal Lygybės Tarnybos valdybos nustatytus kriterijus. Jei Lygybės Tarnyba nesuteikia arba negali suteikti teisinės pagalbos, asmeniui neatimama teisė paduoti bylą Lygybės Tribunalui savo vardu. Skundo pateikėjas gali atstovauti pats save arba gali būti atstovaujamas teisininko, profsąjungos, bendruomenės grupės arba kito atstovo.

A.4 Informacija apie lygybę

Išsamesnės informacijos, leidinių ir mokomųjų vaizdo įrašų dėl teisinių aspektų galima gauti Lygybės Tarnybose:

Lygybės Tarnyba	Lygybės Tarnyba
The Equality Authority	The Equality Authority
Public Information Centre	(Dublin Office)
Birchgrove House	2 Clonmel Street
Roscrea, Co. Tipperary	Dublin 2
Airija	Airija

Darbo laikas:

Nuo pirmadienio iki ketvirtadienio	9.15 – 17.30
Penktadienį	9.15 – 17.15

Kontaktinė informacija

Skambutis vietiniu tarifu: 1890 245545	1890 245 545
Telefonas + 353 0505 24126	+353 01 417 3333
Faksas + 353 0505 22388	+353 01 417 3331

Tekstinis telefonas +353 01 417 3385

Elektroninis paštas info@equality.ie

Tinklapis www.equality.ie

Kitos šios serijos knygelės:

Apie 1995–2005-ųjų metų Įsivaikinimo atostogų įstatymus

Apie 1994–2004-ųjų metų Motinystės apsaugos įstatymus

Apie 1998–2006-ųjų metų Tėvystės atostogų įstatymus

Apie 1998–2008-ųjų metų Darbo lygybės įstatymus

Apie 2000–2008-ųjų metų Lygių galimybių įstatymus

Priedas B

B.1 Naudingi valstybės institucijų adresai

Lygybės Tribunalas

Equality Tribunal

3 Clonmel Street

Dublin 2

Telefonas + 01 477 3333

Faksas 01 477 4141

Skambutis vietiniu tarifu 1890 245 545

Tinklapis www.equalitytribunal.ie

Elektroninis paštas info@equalitytribunal.ie

Bendruomenės, lygybės

ir Gaeltachto reikalų departamentas

Department of Community,

Equality & Gaeltacht Affairs

Equality Division

Bishops Square

Redmond's Hill

Dublin 2

Telefonas 01 479 0200

Skambutis vietiniu tarifu 1890 555 509

Lygybės Tarnyba

Visuomenės informavimo centras
Public Information Centre,
Birchgrove House
Roscrea, Co. Tipperary
Airija.

Telefonas +353 0505 24126
Faksas +353 0505 22388
Tekstinis telefonas + 353 01 417 3385

Tinklapis www.equality.ie

(Dublin Office)
2 Clonmel Street
Dublin 2
Airija.

+ 353 01 417 3333
+ 353 01 417 3331

Elektroninis paštas info@equality.ie

**Darbuotojų
teisių vadovas**

An **EMPLOYMENT RIGHTS** Rule Book

ISBN 978-1-908275-20-2

9 781908 275202